

A gazdaságszerkezet és vonzáskörzet alakulása

Lados Mihály (szerk.): A gazdaságszerkezet és vonzáskörzet alakulása. Széchenyi Egyetem Universitas-Győr Nonprofit Kft., 2014.

A tanulmánykötet 14 tanulmányt tartalmaz. Az első tanulmány szerzője, *Honvári Patrícia* írásában a Győri agglomeráció kutatását és eredményeit tekinti át az 1960-as évektől napjainkig. Írása bevezetőjében az agglomeráció fogalmával foglalkozik, majd részletesen bemutatja az agglomeráció kutatási módszertanokat. Részletesen tárgyalja Győr város példáját. Összegzésében megállapítja: „Győr városa ipari körzetként kedvező feltételekkel rendelkezett az agglomerációs folyamatok megindulásához. Egyik legjelentősebb vonzástényezője az egyre növekvő munkaerőigény, melyet a környező települések elégítettek ki, azonban a kapcsolatok intenzitása egyre nagyobb mértékűvé vált.”

Város és vidéke címmel a térkapcsolatokat elemzi Győr térségében *Szörényiné Kukorelli Irén* írása. A témában egy elméleti és egy empirikus vizsgálatot végzett. Meghatározta az észak-dunántúli városok gravitációs tereit, definiálta Győr gravitációs terét. Munkájában bemutatta Győr és térségének térkapcsolatát a kereskedelmi, pénzügyi szolgáltatások, a piaci értékesítés, az oktatás, a kultúra, az egészségügyi szolgáltatások, az elköltözés és ingázás és a határon átnyúló kapcsolatok vonatkozásában. Kutatásainak eredményeit összegezve megállapítja: „a térkapcsolat analízis jó módszerének bizonyult [...] Győr szerepe vitathatatlan”. Bizonyított „a térség térszerkezeti sokszínűsége [...] Különböző szinteken léteznek szubcentrumok a vizsgált térben, melyek vonzásterébeágyazódik Győr nagytérségi terébe”.

Hardi Tamás tanulmányában az ingázás térbeli jellegzetességeinek változását tárgyalja, különös tekintettel Győr munkaügyi vonzáskörzetére. Két népszámlálás – 2001 és 2011 – ingázásra vonatkozó adatait elemezte, az eltérések területi konzekvenciáinak összehasonlítására. Előljáróban az ingázás jelentőségeiről írt hazánkban, majd Észak-Dunántúl jellegzetességeit és térszerkezetét mutatta be az ingázás adatainak birtokában. Vizsgálta a központok és munkaügyi vonzáskörzeteit az észak-dunántúli térségben. Öt ingázási központ típust különített el: önálló, regionális, megyei ingázási centrumok és alcentrumok, térségi központok, valamint önálló vonzáskörzettel nem rendelkező, de jelentős bejáró létszámot vonzó települések. Összefoglalásként többek között megállapította, hogy csökkent

a nagyobb városok (így Győr) relatív súlya. Megkülönböztet relatív és abszolút dekoncentrációt az ingázók számát, irányát illetően a tanulmányában vizsgált térségben.

Székely Vladimir Pozsony mint gazdasági központ hatását vizsgálja környezetére, a városi és vidéki környezet különbözőségeiből adódó szuburbanizációs folyamatok konkrét formáira a főváros vonzáskörzetében. Tanulságosak a városi és vidéki tér együttes létezésével kapcsolatosan kifejtett gondolatai. Érdekes lehet számunkra a szlovák–magyar határon átnyúló szuburbanizációs folyamatok bemutatása. A szerző értékeli szlovákiai – nagy többségben pozsonyi – lakosok ingatlanvásárlásait a magyar oldalon – többek között Rajkán és más településekben –, ennek politikai vonatkozásait, „az olcsó ingatlanok hátulütőit”, a beilleszkedés problémáit. „A rajkai életet két etnikai csoport konfliktusmentes életének tekinthetjük – írja a szerző –, akik nem együtt, hanem lényegében egymás mellett élnek egy településen.”

Egyed Ildikó Területfejlesztés vagy iparpolitika c. munkájában a francia versenyképességi pólus program tapasztalatait mutatja be. Felvázolja a területfejlesztési és a verseny, illetve iparpolitikának a tartományában található francia versenyképességi pólusok kialakulásának előzményeit, hátterét, majd bemutatja a program elméleti megalapozását. Említést tesz a kritikus hangokról a programot illetően. Beszámol a működési tapasztalatokról, a számszerűsíthető eredményekről. „Bár még korai mérleget vonni a 8 éve indított programról – írja a szerző –, a problémák közül néhány már körvonalazódni látszik.” Ezek közül megemlíti – többek között a pólusok túlzottan nagy számát, a pólusok specializációja nem mindenhol egyértelmű, azok földrajzilag nem pontosan definiáltak. Szívesen olvastunk volna arról, milyen tanulságok származhatnak számunkra, településpolitikánk alakítását, a hazai településpolitikai magatartás érvényesülését illetően ezen értékes külföldi tanulságokból.

Rechnitzer János nagyívű, gazdag tartalmú tanulmányában a győri gazdaság pályapontjait elemzi a rendszerváltástól napjainkig. A városnak mint hazánk ipari központjának átrendeződése példaértékű – állapítja meg a szerző –, egyben jelzi a magyar gazdasági fejlődés sajátosságait. Bemutatja a privatizációs folyamat sikereit a város iparában, ír a merészekről és megújítókról, az Audiról mint az új zászlóshajóról és követőiről. Elemzi a fogyasztás és a szolgáltatás tereit, az új gazdaság szereplőit. Tanulásként összefoglalja: „A győri gazdaság részben követi a nagyvárosi gazdaságok fejlődési folyamatát, ám a helyi jellegéből következően a sajátosságait, egyediségeit megtartja. Érvényesülnek az ipar, a gazdaság múltbeli hagyományai, értékei, ami inkább a szellemiségben és mentalitásban tapintható ki. Ugyanakkor megjelennek, s beépülnek az új megtelepülők által hozott gazdasági, szervezeti és irányítási elemek, amik együttesen aktív és nyitott ipari körzetet teremtenek meg Győrben és térségében.”

Koppány Krisztián és Kovács Norbert írásukban a növekedést és a finanszírozást vizsgálják a győri járműipari körzet gazdasági ágazataiban. Rövid összefoglalóban ismerhetik – elsőként – vállalati növekedés és a finanszírozási szerkezet összefüggéseit. Bemutatják az empirikus kutatásukhoz felhasznált adatbázis tulajdonságait, elemzési eredményeiket. „Az egyes földrajzi terek szerves társadalmi – gazdasági fejlődése az ott élő és működő intézmények harmonikus együttélésének és együttműködésének függvénye.” Meghatározónak tekintik, megfelelő formában és időben megtalálni a dinamikus növekedni képes

vállalatokat. „Ennek feltétele a térség gazdasági ágainak és a bennük a vállalatok alapos ismerete” – állapítják. A legmagasabb egy vállalatra eső árbevétel Győrben 2011-ben a járműgyártás volt, ez jellemezte a győri ipari körzet egészét is a vizsgált időpontban.

Lévai András tanulmányában a kreatív gazdaság értelmezésével foglalkozik Győrben és térségében. Elemzi a kreativitás definícióit. Munkájában különös hangsúlyt fektet arra, hogy feltárja, milyen területi jellemzők szükségesek a kreatív munkaerő megjelenéséhez és az adott térségbe vonzásához. A szerző véleménye szerint Győr és térségében a kreativitás értelmezését két oldalról érdemes megközelíteni. Egyrészt a tér felől: „vagyis milyen az épített környezet, milyen adottságok találhatóak meg, amik vonzóvá tehetik a kreatív emberek számára az életet.” Másrészt a jelenlegi munkaerőpiacot jelöli meg: „mennyire ad elhelyezkedési lehetőséget a város az egyetemen végzettek számára a kreatív gazdaságban” [...] „milyen ennek az ágazatnak a keresleti és kínálati oldala.”

Poreisz Veronika írásában a dinamikus klasztersúly meghatározását vizsgálja a Győri Ipari Körzetben. Elsőként a klaszterek elméleti megközelítéseit, mérését tárgyalja. „A klaszterek iparági sűrűsödési pontokként is értelmezhetők. Ha egy ágazat egy földrajzi területen koncentrálódik, a vállalatok kapcsolatokat alakítanak egymással és az iparág meghatározóvá válik a térség gazdaságában, klaszteresedésről beszél az irodalom” – állapítja meg. Munkájában beszámol a hazai klasztervizsgálatokról, majd klasztertevékenységet mutatja be a győri járműipari körzetben. Vizsgálatának elsődleges célja volt annak megállapítása, hogy milyen súllyal jelenik meg az iparág a régió és az ország gazdaságában.

Lados Mihály–Süle Edit–Tóth Tamás tanulmányukban a klaszterhálózat fejlesztést vizsgálják Győr-Moson-Sopron megyében. A témával foglalkozó szakirodalom összefoglalása alapján, a gyakorlatban ismert hálózatosodási modellekből kiindulva, a megye vállalati hálózatosodásának helyzet feltárásával, a gyakorlatban is alkalmazható klaszterfejlesztési modellt dolgoztak ki. A megyében a vizsgálat időpontjában 14 klaszterkezdeményezés regisztrálható. A rendszer alapötlete, hogy háromszintű rendszerbe szervezze a megye klaszterhálózatát. Lényeg, hogy a központi és a helyi fejlesztési elképzelések, az alakuló és meglévő klaszterek igényei és beruházási elképzelései találkozzanak. A résztvevőkkel egyeztetve fejlesztési lehetőség a közös külpiacra lépés és az egységes márka és védjegy kialakítása.

Dóry Tibor–Tilinger Attila Hatékonyabbak-e a nyílt innováció módszereket alkalmazó kis és középvállalkozások? c írása aktuális témát tárgyal. „Az elmúlt években a nyílt innovációs paradigma egyre nagyobb teret hódított a kutatók, a stratégiai menedzsmenttel foglalkozók, illetve a kutatás és innovációpolitika szereplői között” - állapítják meg. A nyílt innováció koncepciója olyan nagyvállalatoktól ered, amelyek sikeresen tudják integrálni a saját kutatási tevékenységüket külső fejlesztési ötletekkel és technológiákkal. Bemutatják a nyílt innováció megjelenési formáit, kutatását kis és középvállalkozásoknál. A vállalatoknál kérdőíves felméréseket végeztek, egy 240 vállalatból álló adatbázis felépítésére. Következtetésükben megállapítják, hogy „kifejezetten érdemes és kifizetődő nyílt innovációs módszereket használni a kis és középvállalkozásoknak” [...] Ezekben a résztvevő „kis- és középvállalkozásoknak jelentősebb az árbevétele, export hányada és szabadalmi aktivitása.”

Czakó Katalin és Hajdu-Smahó Melinda munkájukban a vállalati nyitottságot vizsgálták a győri járműipari körzet területi tókéjében. Munkájuk három fő részre tagolható. Az

első részben az elméleti hátteret, a második részben a területi tőke keresztjében elhelyezkedő tőkecsoportokat értelmezik kérdőíves felmérés alkalmazásával, a harmadik részben a kérdésekre adott válaszokat dolgozták fel. Győr és környéke területi tőkéjének modellezése és a kimagasló tőkejavak kiemelése mintaként szolgálhat a területfejlesztésben. Következtetések többek között: a vizsgált vállalkozások a tudáshoz való hozzáférést illetően, legnagyobb arányban az együttműködési célok miatt motiváltak. A felsőfokú oktatási intézményekkel és kutatóintézetekkel az együttműködés átlagos mértékű. A körzetben működő vállalkozások, amelyek költöttek K+F-re, az országos adatokhoz képest – a felmérések alapján – kimagasló értéket mutatnak.

Reisinger Adrienn a vállalatok kapcsolati hálóját mutatja be Győrben és térségében. Írása bevezetésében a téma elméleti kereteit ismerteti: a vállalati kapcsolatokat és az együttműködések, a kapcsolatok előnyeit és hátrányait. Összefoglalja a témában eddig folytatott főbb hazai kutatások eredményeit. Írása nagyobb részben – empirikus kutatásai alapján – részletesen feltárta a vállalatok kapcsolatrendszerét a vizsgált térségben. Vizsgálata 240 vállalkozásra terjed ki. Bemutatja a kapcsolatok irányát és sokszínűségét, céljait, földrajzi dimenzióit meghatározó tényezőit. Összességében megállapítja: „fontos, hogy a vállalatok megtalálják azokat a szereplőket, akikkel kölcsönösen segíteni tudják egymást akár a többi vállalat körében, akár a vállalaton kívüli szférában”.

Nárai Márta a tanulmánykötetben publikált utolsó munkájában a győri járműipari körzet gazdaságának kérdőíves vizsgálatával foglalkozik: a foglalkoztatottak számát, azok főbb jellemzőit, ágazati megoszlását illetően. Bemutatja a vizsgálatában alkalmazott kérdőív struktúráját, a lekérdezés módját, idejét, a tényleges minta alapjellemzőit (mint többek között a vizsgált cégek nagysága, nettó árbevétele stb.)

A gazdaságszerkezet és vonzáskörzet alakulása kérdéseit tárgyaló tanulmánykötet gazdag tartalmú, széles áttekintésű, aktuális írásokat mutat be Győr városát és térségét illetően. Hasznos segítséget nyújthat a témával foglalkozó kutatóknak, kellő színvonalú ismeretekkel és tapasztalatokkal szolgálhat a felsőfokú oktatási intézmények oktatóinak és hallgatóinak a tárgyalt kérdéskörökben. Méltán keltheti fel a téma iránt érdeklődők figyelmét. A recenzorban ugyanakkor néhány észrevétel is megfogalmazódik. Célszerű és felettebb indokolt lett volna bevezetőre, a tanulmánykötet átfogó bemutatására, értékelésére a szerkesztő részéről. A munka különböző jellegű, irányultságú tanulmányokat közöl, ezért indokolt lett volna a publikációk – tárgyalt kérdéskörök szerinti – megfelelő csoportosítása, sorrendisége. Örömmel olvastunk volna arról is, hogy a gazdaságszerkezet és a vonzáskörzet alakulása milyen változásokat váltott/válthat kis Győr és térsége települései viszonyaiban, a népesség települési struktúrájában, települések egymás közötti funkcionális kapcsolataiban.